

”DEN DÄR KÄNSLAN... EN SPECIELL KÄNSLA SOM GÖR ATT MAN VILL LÄSA SJÄLV”

– Elevers upplevelser av lärarens högläsning i åk
1 - 4.

Avancerad nivå

Pedagogiskt arbete

Sofia Quick

Examenarbetsnummer canvas:

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Grundlärarprogrammet med inriktning mot grundskolans årskurs F-3.

Svensk titel: "Den där känslan...En speciell känsla som gör att man vill läsa själv".
Elevers upplevelser av lärarens högläsning i åk 1 – 4.

Engelsk titel: "You know that feeling ... that feeling that makes you wanna read "
Students experiences of their teachers read-a-loud in grade 1 – 4.

Utgivningsår: 2025

Författare: Sofia Quick

Handledare: Nuhi Bajqinca.

Examinator: Viktor Aldrin.

Nyckelord: Högläsning, gemensam läsning, läsförståelse, läslust.

Sammanfattning

Läsförståelsen bland barn har försämrats enligt både svenska och internationella studier, samtidigt som det vardagliga läsandet minskar. Denna studie undersöker hur elever i åldern 7 – 11 år upplever lärarens högläsning i skolan och vilka syften de tillskriver aktiviteten. Studien utgår från ett sociokulturellt perspektiv med begreppen proximal utvecklingszon, mediering och scaffolding som analytiska verktyg.

Empirin bygger på kvalitativa intervjuer med tolv elever från en mindre skola i västra Sverige. Resultaten visar att eleverna uppskattar högläsning och upplever den som både språkutvecklande och inspirerande. Högläsningen väcker läslust, skapar gemenskap och fungerar ibland som en paus från undervisningen. Samtidigt framkommer att syftet med högläsningen inte alltid är tydligt för eleverna, vilket kan påverka dess pedagogiska potential.

Studien belyser behovet av att högläsning planeras och kommuniceras som en integrerad del av undervisningen. Resultaten ger ny kunskap om högläsningens dubbla funktion, både som lärande och som återhämtning, vilket har betydelse för didaktiska överväganden i svenskämnet.

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Innehåll.....	3
Inledning.....	5
Styrdokument och skollagen.....	5
Syfte.....	6
Frågeställningar.....	6
Högläsning som begrepp i studien.....	6
Teori.....	7
Sociokulturellt perspektiv.....	7
Proximal utvecklingszon.....	7
Mediering.....	7
Scaffolding.....	7
Sammanfattning.....	7
Tidigare forskning.....	9
Proximal utvecklingszon.....	9
Ordförståelse.....	9
Ordförråd.....	10
Läsförståelse.....	10
Avkodning.....	10
Mediering.....	10
Scaffolding.....	11
Sammanfattning.....	12
Metod.....	13
Kvalitativa intervjuer.....	13
Tillvägagångssätt.....	14
Urval.....	14
Uppsatsens tillförlitlighet.....	15
Etiska aspekter.....	15
Analysmetod och genomförande.....	16
Metoddiskussion.....	18
Resultat.....	20

Elevers upplevelser av lärarens högläsning	20
Analys utifrån ett sociokulturellt perspektiv	22
Proximal utvecklingszon	22
Mediering	22
Scaffolding	23
Elevernas uppfattningar om högläsningens syfte	23
Sammanfattning av resultatet	24
Proximal utvecklingszon	24
Mediering	25
Scaffolding	25
Diskussion	26
Resultatdiskussion utifrån ett sociokulturellt perspektiv	26
Proximal utvecklingszon	26
Mediering	27
Scaffolding	27
Övrigt resultat	28
Sammanfattning av diskussionen	28
Slutsatser	29
Didaktiska konsekvenser	30
Vidare forskning	30
Referenser	31
Bilagor	34
Missivbrev	34

Inledning

Programmet *Kulturnytt* (Sveriges Radio, 2023) rapporterade om ett forskningsprojekt kring gemensam högläsning i gymnasieskolan i Lund. Enligt Ohlsson (2023), ansvarig forskare, kan högläsning och litteratordiskussioner i grupp öka elevers läsförståelse, läslust och välmående. Ohlsson har även tillämpat liknande strategier inom KBT-terapi för patienter med smärttillstånd, ätstörningar och depression med goda resultat.

Tengberg och Granström (2025) framhåller att högläsning fungerar som ett pedagogiskt verktyg för att stötta elever med läs- och skrivsvårigheter. De menar att högläsning inte bara stärker språk och läsförståelse, utan också kan bygga upp självförtroendet hos elever som tappat tron på sin egen läsförmåga. Att lyssna till texter i en trygg gemenskap kan vara minst lika språkutvecklande som att läsa själv, särskilt för elever som behöver motivation och stöd (Tengberg & Granström, 2025).

Enligt Tattersall Wallin, Carlsson och Gunnarson Lorentzen (2022) syns samtidigt en trend av ökat litteraturintresse bland unga, delvis drivet av sociala medier och fenomen som #BookTalk. Detta visar att gemenskap och förebilder har stor betydelse för läsning, vilket även kan kopplas till högläsningens sociala funktion i klassrummet.

Flera studier visar att lärarens högläsning påverkar elevers läs- och skrivutveckling (Daud et al., 2019; Håland, 2021; Merga, 2017; Wiseman, 2011). Lärare upplever högläsningen som värdefull, men uppger att den ofta prioriteras bort till förmån för annat innehåll (Merga, 2017). Samtidigt rapporteras att läsförståelsen försämras och att den egna läsningen bland unga minskar (Statens medieråd, 2021). När högläsningen minskar i takt med att eleverna blir äldre riskerar det att påverka deras läsutveckling negativt (Merga, 2017). Minskad gemensam läsning redan i mellanstadiet utgör en riskfaktor, då äldre elever förväntas behärska mer avancerade texter (Lyman, 2020).

Statens medieråd (2021) visar att daglig läsning bland barn och unga ligger på rekordlåga nivåer. Bland barn 9–12 år läser endast 24 % av flickorna och 18 % av pojkarna dagligen. I åldern 13–16 år är siffrorna ännu lägre: 8 % av flickorna och 6 % av pojkarna. Detta sker trots att utbildningsnivån i samhället ökar. Elever som halkar efter i läsutvecklingen blir särskilt utsatta när svårighetsgraden ökar (Lyman, 2020).

Styrdokument och skollagen

Den reviderade läroplanen för grundskolan (Skolverket, 2025) är den första som uttryckligen lyfter fram gemensam läsning inom svenskämnet. Detta markerar ett skifte i synen på högläsning som en pedagogisk aktivitet med tydlig koppling till lärandemål. Skollagen (SFS 2010:800) fastslår att utbildningen ska ge eleverna möjlighet att tillägna sig kunskaper och värden, samt utveckla sin förmåga att ta till sig dessa för att kunna delta aktivt i samhällslivet.

I regeringens skrivelse *Barns och ungas läsning* (SOU 2020/21:95) betonas vikten av god läsförmåga för att kunna delta i och påverka samhället. Bristande likvärdighet i skolan är en oro, och forskning visar att högläsning gynnar läs- och skrivinläring.

En svag läsförståelse påverkar i förlängningen alla skolämnena, då elever får svårare att uttrycka sig och förstå komplexa begrepp (Daud et al., 2019). Hemmiljö och kulturellt kapital spelar stor roll för språkutvecklingen (Lehrl & Sammons, 2020; Palme, 2006; Schmidt & Lindstrand, 2022), vilket gör skolans kompensatoriska uppdrag centralt (Alatalo, 2021, s. 21).

Tidigare forskning har i huvudsak fokuserat på lärarens perspektiv vid högläsning (Håland, 2021; Merga, 2017; Nordenstam, 2017). Däremot saknas studier som undersöker hur elever själva upplever högläsning, särskilt i övergången mellan låg- och mellanstadiet där högläsning ofta ersätts av tyst individuell läsning. Denna kunskapslucka är central eftersom elevernas röster kan ge viktig förståelse för hur högläsning påverkar motivation, läslust och språkutveckling

Syfte

Mot denna bakgrund syftar examensarbetet till att belysa elevernas röster och analysera deras upplevelser av högläsning utifrån ett sociokulturellt perspektiv.

Frågeställningar

- Hur beskriver elever i åldern 7 – 11 år sina upplevelser av lärarens högläsning?
- Vilka syften med högläsningen uppfattar eleverna att läraren har?
- Hur kan elevernas upplevelser tolkas i relation till de sociokulturella begreppen proximal utvecklingszon, mediering och scaffolding?

Högläsning som begrepp i studien

I denna studie avser högläsning den situation där läraren läser högt för eleverna, och inte när eleverna själva läser högt, varken individuellt eller i grupp. Andra begrepp som gemensam läsning eller interaktiv läsning förekommer också, men syftar även där till att läraren är den som läser högt för sin elevgrupp.

Teori

Mot bakgrund av tidigare forskning och styrdokument, samt det behov som lyfts i inledningen att förstå elevers egna upplevelser, har det sociokulturella perspektivet valts som teoretisk ram för denna studie. Nedan behandlas begreppen proximal utvecklingszon, mediering och scaffolding. Dessa begrepp definieras och kopplas till högläsningens pedagogiska funktion i klassrummet.

Begreppen har använts som analytiska verktyg vid kategorisering av både tidigare forskning om högläsning och det empiriska materialet från elevintervjuerna.

Sociokulturellt perspektiv

Lev Vygotskij (1896–1934) förespråkade det sociokulturella perspektivet på lärande. Enligt honom är språket ett av våra viktigaste verktyg för att utveckla tänkande och lärande (Imsen, 2006). Teorin är relevant för studien eftersom dess bärande idéer om språket som redskap och lärande i samspel med andra ligger till grund för högläsningens funktion i undervisningen (Skolverket, 2025).

Proximal utvecklingszon

Utveckling betraktas som en kontinuerlig process där individen med stöd av en mer kompetent person kan nå nästa nivå av kunskap (Säljö, 2014). Språkutveckling gynnas av kommunikation och diskussion i grupp (Imsen, 2006). Högläsning kan placera elever i den proximala utvecklingszonen genom att läraren väljer texter som ligger över elevens aktuella nivå och stöttar förståelsen (Nordenstam, 2017). Dysthe (2003) betonar att lärarens högläsning kan bidra till att elever utvecklar sina läskunskaper bättre än vid tyst individuell läsning. I analysen kopplas detta begrepp till situationer där elever beskriver att lärarens högläsning eller samtal hjälper dem att förstå mer än de skulle gjort på egen hand.

Mediering

Mediering syftar på de verktyg som används för lärande, där språket är centralt (Säljö, 2014). Vygotskij menade att språkliga och materiella redskap är nödvändiga för att förstå och analysera omvärlden. I denna studie avser mediering främst samtal och dialog i anslutning till högläsning, vilket bidrar till både kunskapsutveckling och social förmåga (Säljö, 2014). I analysen identifieras mediering genom hur elever upplever att gemensamma diskussioner och lärarens frågor gör texten mer begriplig.

Scaffolding

Scaffolding innebär att läraren stöttar elevens lärande genom att förmedla strategier och strukturer som eleven gradvis tar över (Jakobsson, 2012). Högläsning är en del av denna stöttning, där läraren fungerar som förebild och inspirerar elever att läsa och lyssna aktivt (Wiseman, 2011; Ingemansson, 2018). Genom högläsning kan läraren förmedla lässtrategier och skapa stödstrukturer som gör texten tillgänglig (Nordenstam, 2017). I analysen kopplas scaffolding till hur elever uppfattar lärarens stöd, exempelvis genom val av text, frågor eller strategier som väcker läslust.

Sammanfattning

Begreppen proximal utvecklingszon, mediering och scaffolding går således att använda när en högläsningssituation ska beskrivas. Läraren fungerar här som en medierande aktör som genom språkliga redskap, stöttning och guidning hjälper elever att nå nästa nivå i sin utveckling. Högläsningen blir därmed inte bara en metod för textförmedling, utan en social och kognitiv process där lärande sker i samspel.

Tidigare forskning

Urvalet av tidigare forskning har gjorts utifrån studiens syfte att undersöka elevers upplevelser av högläsning i årskurs 1 - 4. Därför har forskning som behandlar högläsningens effekter på språkutveckling, läsförståelse och motivation inkluderats. Även studier om lärarens roll och interaktiva arbetssätt har valts, eftersom dessa är centrala för att förstå högläsningens funktion i undervisningen. Forskningen omfattar både svenska och internationella studier, med fokus på vetenskapligt granskade publikationer, samt relevanta avhandlingar och examensarbeten. Även forskning om yngre och äldre elever har inkluderats för att belysa utvecklingen över tid och ge en bredare kontext.

Forskning om högläsning visar att metoden kan främja språkutveckling, läsförståelse och motivation, men resultaten är inte entydiga. Studier har främst fokuserat på lärarens perspektiv och hur högläsning används i undervisningen, medan forskning om elevers egna upplevelser är begränsad (Merga, 2017). Nedan presenteras relevant forskning utifrån de sociokulturella begreppen proximal utvecklingszon, mediering och scaffolding, samt centrala teman som ordförståelse, ordförråd, läsförståelse och avkodning.

Proximal utvecklingszon

Högläsning ger elever möjlighet att möta texter som är mer avancerade än de själva kan läsa, vilket stärker språkförståelsen och vidgar ordförrådet (Håland, 2021; Nordenstam, 2017).

I Hålands (2021) norska studie framgår att frekvent högläsning med medvetna litteraturval och samtal om texten bidrar till språkutveckling. Nordenstam (2017) visar att elever gynnas av att lyssna på texter som ligger över deras egen läsnivå, vilket utmanar dem inom den proximala utvecklingszonen. Merga (2017) sammanfattar att högläsning är effektiv för alla åldrar, men att den ofta minskar i takt med att elever blir äldre.

Ordförståelse

Daud et al. (2019) visar att högläsning kan stärka ordförståelsen när läraren förbereder läsningen och aktivt lyfter centrala ord. I studien jämfördes två grupper: en som arbetade med högläsning och en kontrollgrupp som tränade ord på andra sätt. Högläsninggruppen presterade bättre i efterföljande tester. Baker (2020) bekräftar detta i en omfattande studie med 39 skolor, där strukturerad högläsning gav bättre resultat än högläsning utan tydliga instruktioner. Omar & Saufi (2015) visar att högläsning är effektiv även vid andraspråksinläring, särskilt när elever får möta spännande skönlitterära texter som håller motivationen uppe.

Ordförråd

Forskning visar att högläsning är ett effektivt sätt att berika elevernas ordförråd, eftersom de genom böcker möter ord och begrepp som sällan förekommer i vardagligt tal (Håland, 2021; Lennox, 2013). Lennox (2013) framhåller att elever behöver möta ord i flera olika kontexter för att utveckla en djupare förståelse – att ”känna” ett ord innebär inte bara att känna igen det, utan att förstå dess betydelse och relation till andra begrepp. Högläsning ger denna möjlighet genom att ord återkommer i olika sammanhang och genrer.

Studier visar att lärare ofta prioriterar skönlitteratur vid högläsning, vilket kan begränsa elevernas exponering för mer informativa texttyper (Håland, 2021; Lennox, 2013). Faktatexter och sakprosa erbjuder ett annat sätt att läsa, där elever får möta strukturer som innehållsförteckningar, ordlistor och diagram – texttyper som är viktiga för att förstå ämneskunskaper i senare skolor (Lennox, 2013). Att inkludera dessa texttyper i högläsningen kan därför bidra till att utveckla både ordförråd och textkompetens.

Forskningen betonar också att högläsning behöver kompletteras med samtal och förklaringar för att ge önskad effekt. Enbart läsningen i sig är inte tillräcklig för att elever ska tillägna sig nya ord (Omar & Saufi, 2015). Genom att läraren aktivt lyfter centrala begrepp och skapar kopplingar till elevernas erfarenheter ökar chansen att orden integreras i elevernas språkbruk.

Läsförståelse

Delacruz (2013) visar att läsförståelse kan utvecklas genom högläsning långt innan elever behärskar avkodning. Genom samtal om texten lär sig elever strategier för att tolka innehåll. Merga (2017) sammanfattar 29 studier som kopplar frekvent högläsning till förbättrad läsförståelse och fonologisk medvetenhet. Norling (2019) och Toth (2013) lyfter liknande effekter, särskilt när högläsningen kombineras med dialog.

Avkodning

Forskningen visar skilda uppfattningar när det kommer till elevers avkodning kopplat till högläsning. Reed et al. (2016) menar att högläsning inte alltid ger bättre resultat än tyst läsning, särskilt hos äldre elever som gynnas av självständighet. Daud et al. (2019) och Nordenstam (2017) visar däremot att högläsning kan stödja avkodning genom att elever följer med i texten samtidigt som de lyssnar. Lennox (2013) betonar att högläsning kan minska frustration hos svaga läsare och skapa motivation att fortsätta träna.

Mediering

Mediering handlar om hur läraren fungerar som en förmedlande länk mellan texten och elevernas förståelse. Forskning visar att dialog kring texten är avgörande för att skapa mening och engagemang. Wiseman (2011) beskriver hur textsamtal under

högläsning inte bara förbättrar läsförståelsen, utan också gör eleverna mer aktiva i sitt lärande. Genom att ställa öppna frågor och uppmuntra elever att tolka texten utvecklas deras analytiska förmåga.

Elam & Widhe (2020) framhåller att samtal hjälper elever att uppmärksamma textens språkliga nyanser, såsom ordval och rytm, vilket är viktigt för att senare kunna läsa självständigt. Ingemansson (2018) och Schmidt & Lindstrand (2022) betonar att interaktiva dialoger skapar en social dimension i läsningen, där eleverna får möjlighet att dela tolkningar och bygga förståelse tillsammans. Detta stärker både språk och gemenskap.

Omar & Saufi (2015) visar att kopplingar till elevernas egna erfarenheter är särskilt effektiva för att öka förståelsen. Frågor som ”Vad tror ni att personen känner nu?” eller ”Har ni varit med om något liknande?” gör texten relevant och levande. Samtidigt varnar forskningen för att för många avbrott kan störa läsoplevelsen (Omar & Saufi, 2015), vilket visar behovet av balans mellan dialog och sammanhängande läsning.

Merga (2017) lyfter att gemensam läsning kan motivera elever som annars undviker böcker, medan vissa föredrar individuell läsning för att styra tempo och innehåll. Baker (2020) visar att inslag som rollspel och elevdeltagande kan öka engagemanget ytterligare. Norling (2019) beskriver hur dialog kring bilderböcker stödjer språkutveckling och förmågan att förutspå handling, vilket är en viktig strategi för förståelse. Toth (2013) och Lennox (2013) framhåller att samtal inte bara utvecklar språk, utan också tränar elever i att argumentera och uttrycka egna åsikter.

Scaffolding

Scaffolding handlar om hur läraren stöttar elevernas lärande genom att skapa strukturer och strategier som gör det möjligt för dem att ta sig an texter som annars skulle vara för svåra. Forskning visar att lärarens roll som förebild är avgörande för att högläsning ska bli en meningsfull aktivitet. Nordenstam (2017) och Håland (2021) framhåller att högläsning ofta prioriteras bort i högre årskurser, vilket riskerar att påverka elevernas attityd till läsning negativt. Detta är problematiskt eftersom kontinuitet är en nyckelfaktor för att behålla intresse och skapa en känsla av sammanhang i berättelsen.

Wiseman (2011) betonar att högläsning inte ska ses som en vilostund, utan som en aktiv lärandesituation där eleverna förväntas delta och reflektera. För att skapa engagemang behöver läraren läsa med inlevelse, framhålla lässtunden som viktig och välja texter som knyter an till elevernas intressen och erfarenheter. Reed et al. (2014) och Lyman (2010) visar att motivation är avgörande för att elever ska ta sig an längre texter, och att högläsning kan fungera som en bro till självständig läsning. Lyman (2021) lyfter att attityder till läsning ofta försämras när högläsning minskar, vilket gör lärarens insats extra viktig i övergången mellan låg- och mellanstadiet.

Ingemansson (2018) och Håland (2021) visar att elevinflytande kan förstärka effekten av högläsning. När elever får bidra med boktips eller ta med egna favoritböcker skapas en känsla av delaktighet och gemenskap. Detta fungerar som en form av scaffolding där läraren inte bara stöttar språkutvecklingen, utan också bygger upp elevernas läsidentitet genom att ge dem en aktiv roll i undervisningen.

Sammanfattning

Sammantaget visar tidigare forskning att högläsning har potential att stödja språkutveckling, läsförståelse och motivation, särskilt när den kombineras med dialog och strategiskt textval. Effekterna är dock beroende av lärarens förberedelser, interaktiva arbetssätt och kontinuitet i undervisningen. Studierna betonar att högläsning kan skapa en social dimension i lärandet och fungera som ett verktyg för att utmana elever inom den proximala utvecklingszonen, förmedla språk genom mediering och erbjuda scaffolding som stärker lässtrategier och självförtroende.

Trots dessa insikter är forskningen i huvudsak inriktad på lärarens perspektiv och metodiska aspekter, medan elevernas egna upplevelser av högläsning är betydligt mindre utforskade. Denna kunskapslucka är central eftersom elevernas röster kan ge en djupare förståelse för hur högläsning påverkar motivation, läslust och språkutveckling.

Metod

Kvalitativa metoder är särskilt lämpliga för att undersöka och skapa förståelse för komplexa fenomen (Justesen, 2013). De möjliggör en flexibel interaktion mellan forskaren och deltagarna, vilket är fördelaktigt när studiens syfte är att fånga individers upplevelser och perspektiv. En ytterligare styrka med kvalitativa metoder är att de genererar mer nyanserade och innehållsrika svar (Christoffersson & Johannessen, 2015).

Eftersom syftet med denna studie var att undersöka elevernas upplevelser och uppfattningar kring högläsning, var valet av en kvalitativ metod väl motiverat.

Kvalitativa intervjuer

Intervjuer användes som metod för att samla in data till studien. Även om fler elevröster hade kunnat nås genom enkäter eller färdiga frågeformulär, hade dessa metoder inte gett samma djup som intervjuer med öppna frågor. Kvalitativa intervjuer valdes för att möjliggöra mer utförliga svar, särskilt eftersom elever i grundskolans yngre åldrar ofta har lättare att uttrycka sig muntligt än skriftligt.

Intervjuer genomfördes istället för observationer i klassrummet, då syftet var att undersöka elevernas upplevelser över tid. Observationer hade inte kunnat fånga det som redan inträffat, vilket Christoffersen & Johannessen (2015, s. 83) påpekar: ”det är inte möjligt att observera det som hänt i förfluten tid”. Dessutom är det inte säkert att forskarens tolkning av en observation överensstämmer med deltagarnas verkliga upplevelse.

Frågorna i intervjuerna var semistrukturerade, vilket innebär att intervjun utgick från ett antal förutbestämda frågor, men att informanterna hade möjlighet att svara fritt utan att förhålla sig till fasta svarsalternativ. Denna metod ger utrymme för att utveckla svaren och möjliggör mer detaljerad och nyanserad information (Christoffersen & Johannessen, 2015). En ytterligare fördel med semistrukturerade intervjuer är att de tillåter avvikelser från frågemallen, vilket kan ge upphov till nya insikter om informanten har något relevant att tillägga (Justesen, 2013).

Det var av stor vikt att eleverna fick möjlighet att uttrycka sig fritt och utförligt, då deras perspektiv på högläsning ofta skiljer sig från vuxnas. Den öppna samtalsformen gav också möjlighet att förtydliga frågor och ställa följdfrågor vid behov, vilket ökade datakvaliteten.

Elevernas svar har i efterhand kategoriserats för att underlätta analysen, vilket enligt Christoffersen & Johannessen (2015) är nödvändigt för att systematisera insamlad data.

Utifrån studiens frågeställningar ställdes följande huvudfrågor till eleverna:

- Kan du berätta lite om högläsningen i skolan?
- Varför tror du att ni läser högt i klassrummet?

För de flesta intervjuerna räckte dessa två frågor för att generera rikligt med data. I vissa fall krävdes dock en eller flera följdfrågor för att fördjupa samtalet.

Tillvägagångssätt

Intervjuerna genomfördes under två dagar, med en elev i taget för att undvika att informanterna skulle påverka varandras svar. Samtalen ägde rum avskilt i två olika grupperum på den skola där samtliga elever är inskrivna. Varje intervju varade mellan 10 och 20 minuter.

För att dokumentera elevernas svar användes en iPad för ljudinspelning. Ingen videoinspelning gjordes, då bildmaterial inte ansågs nödvändig och kunde ha orsakat onödig nervositet hos deltagarna. Informanterna informerades om att ljudfilerna skulle raderas så snart samtalen transkriberats.

Utöver ljudinspelning gjordes även skriftliga anteckningar på dator under intervjuerna, i syfte att fånga gester, kroppsspråk och andra uttryck som inte framgår av ljudmaterialet.

Urval

Vid kvalitativa studier är målet att få så mycket information som möjligt från ett begränsat antal deltagare (Christoffersen & Johannessen, 2015). Urvalet i denna studie består av både pojkar och flickor i åldrarna 7 till 11 år. Elever från förskoleklass samt årskurs 1 – 4 tillfrågades, men det var främst elever i årskurs 3 och 4 som både fick tillåtelse att delta och visade intresse för att medverka.

Samtliga elever går på en mindre skola belägen på landsbygden i sydvästra Sverige. Skolan valdes ut genom kontakter i forskarens sociala nätverk.

Urvalet kan klassificeras som ett bekvämlighetsurval, vilket innebär att deltagarna valts utifrån vad som varit mest praktiskt genomförbart. Denna typ av urval är inte alltid att föredra när målet är att uppnå generaliserbara resultat (Christoffersen & Johannessen, 2015). På grund av studiens begränsade tidsram valdes att inte inkludera elever från flera skolor.

Eftersom urvalet inte omfattade en bred spridning av årskurser, betraktas elevgruppen som relativt homogen – både vad gäller skolmiljö och ålder. Totalt intervjuades tolv elever, vilket anses tillräckligt för en kvalitativ studie med ett homogent urval (Christoffersen & Johannessen, 2015).

Tabell 1:

Tabellen nedan visar de intervjuade elevernas fiktiva namn, kön och ålder.

Elev	Fanny	Algot	Charlie	Tin-tin	Ville	Pelle	My	Sara	Lo	Eli	Kajsa	Hedda
Kön	flicka	pojke	pojke	flicka	pojke	pojke	flicka	flicka	flicka	pojke	flicka	flicka
Ålder	7 år	7 år	8 år	10 år	10 år	10 år	10 år	10 år	10 år	11 år	11 år	11 år

Uppsatsens tillförlitlighet

Inom kvalitativ forskning kan begrepp och kvalitetskriterier variera beroende på forskningstradition (Fejes & Thornberg, 2019). I detta avsnitt diskuteras validitet, reliabilitet och generaliserbarhet.

En studie anses ha hög reliabilitet om resultaten skulle bli desamma vid upprepade tester med samma grupp informanter. Validitet handlar om huruvida forskningen faktiskt undersöker det som den avser att undersöka. Vid bedömning av en studies validitet diskuteras även om den insamlade empirin kan överföras till andra grupper än de som ingår i urvalet (Christoffersen & Johannessen, 2015).

Eftersom denna studie bygger på kvalitativa intervjuer är resultaten inte generaliserbara till alla elever i Sverige, vilket inte heller är studiens syfte. Det utvalda urvalet kan dock i viss mån anses representera vissa elevgrupper, då deltagarna varierar i kön och ålder.

Etiska aspekter

I denna studie har hänsyn tagits till de fyra forskningsetiska principerna: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2024), samt till bestämmelserna i GDPR (Dataskyddsförordningen). GDPR reglerar hur personuppgifter får behandlas och ställer krav på laglighet, transparens och säkerhet vid hantering av data.

Enligt informationskravet ska samtliga informanter tydligt informeras om studiens syfte. Eleverna fick vid flera tillfällen information om undersökningens upplägg och syfte, vilket gav dem möjlighet att i god tid ta ställning till deltagande. Vid intervju-tillfället säkerställdes att eleverna var införstådda med vad som skulle ske.

Samtyckeskravet uppfylldes genom att både eleverna och deras vårdnadshavare gav sitt godkännande till deltagande. Eleverna informerades om att medverkan var frivillig och att de när som helst kunde avbryta sitt deltagande utan att behöva ange skäl. Detta följer GDPR:s krav på frivilligt och informerat samtycke.

Konfidentialitetskravet innebär att alla uppgifter hanteras med största möjliga sekretess. Personuppgifter har förvarats på ett säkert sätt i enlighet med GDPR:s krav på dataskydd, och ljudinspelningar har raderats efter transkribering. Samtliga deltagare har tilldelats fiktiva namn för att säkerställa anonymitet.

Nyttjandekravet innebär att insamlad data endast får användas inom ramen för denna studie. Informanterna informerades om att deras uppgifter inte kommer att användas i något annat sammanhang, vilket överensstämmer med GDPR:s princip om ändamålsbegränsning.

Rekryteringen av informanter skedde genom att vårdnadshavare först fick ett skriftligt missivbrev med information om studiens syfte och villkor. Därefter informerades eleverna i klassrummet, och de som lämnat in ett påskrivet samtycke tillfrågades om deltagande. Enligt personuppgiftslagen och GDPR krävs vårdnadshavarens samtycke för personer under 18 år (Christoffersen & Johannessen, 2015). Slutligen valdes deltagarna ut genom slumpmässigt urval (lottning).

Missivbrevet som användes är utformat av Högskolan i Borås och Akademin för bibliotek, information, pedagogik och IT. Det innehåller tydlig information om studiens syfte, de fyra etiska principerna samt GDPR (se bilaga).

Analysmetod och genomförande

Efter att intervjuerna transkriberats lyssnades ljudinspelningarna igenom flera gånger för att säkerställa att inget relevant material gick förlorat. Transkriberingen genomfördes i nära anslutning till intervjutillfällena, vilket enligt Bryman (2018) är fördelaktigt då minnet av samtalen fortfarande är färskt.

Analysen av det insamlade materialet genomfördes med hjälp av tematisk innehållsanalys, en metod som syftar till att identifiera, analysera och rapportera mönster (teman) i kvalitativa data (Braun & Clarke, 2006). Denna metod är särskilt lämplig när forskaren vill undersöka återkommande uppfattningar och erfarenheter i en specifik kontext – i detta fall elevers upplevelser av högläsning i skolan.

Analysarbetet inleddes med att irrelevant information, såsom personliga boktips eller beskrivningar av högläsning i hemmet, sorterades bort. Därefter kodades det återstående materialet genom att meningsbärande enheter markerades och tilldelades korta kodord som fångade innehållet. Dessa koder grupperades sedan i övergripande teman som speglade elevernas upplevelser och uppfattningar.

Två huvudsakliga teman identifierades:

- Elevers upplevelser av högläsning (t.ex. underhållning, gemenskap, avkoppling/paus, belöning, inspiration, problematik)
- Elevers uppfattningar om högläsningens syfte (t.ex. språkutveckling, nya ord, koncentration, läslust, inspiration)

För att illustrera analysprocessen presenteras exempel i tabellform, där citat från eleverna kopplas till kodning och tematiska kategorier. I ett sista steg analyserades materialet utifrån studiens teoretiska ramverk, det sociokulturella perspektivet, vilket möjliggjorde en djupare tolkning av hur högläsning kan förstås som en del av elevernas lärande och sociala samspel.

Tabell 2:

Tabellen nedan visar tre exempel på hur arbetet med att koda och kategorisera har gått till efter intervjuer om elevernas upplevelser av lärarens högläsning

Citat	Kodning	Kategorisering
”I SO läser vi en bok om grekisk mytologi och vi har läst om nordisk mytologi och samerna. Vi har också läst böcker om hur det var förr.” Charlie.	Läsningen och böckerna är kopplade till aktuella arbetsområden, som eleverna får fördjupad kunskap i om genom att lyssna.	Lärorikt.
”Högläsningstunderna är mysiga, då slipper man läsa själv och kan bara chilla. Man kan bara lyssna. Jag gillar	Högläsningen upplevs som ett inslag i undervisningen då eleven kan	Avkoppling/paus.

<i>inte så mycket att läsa själv egentligen, så jag tycker att det är roligt när någon annan läser åt mig." Eli.</i>	ta det lugnt, lyssna och inte upplever att hen arbetar aktivt.	
<i>"Jag, och kanske några barn till tycker att det är tråkigt att sitta still. Ibland kan jag få myror i brallorna om det är en tråkig bok och då behöver jag typ gå runt lite eller hålla på med en kub som låter och det får man inte. Om det är någon som har en jättemegatråkig och superlångsam röst så börjar jag tänka på andra saker typ vad jag ska göra på rasten" Algot.</i>	Högläsningen upplevs ansträngande för eleven då hen har svårt att sitta still och lyssna.	Problematik.

Den andra intervjufrågan som handlade om elevers uppfattning om varför deras lärare läser högt i skolan behövde inte reduceras på svar då alla svar var relevanta för studien.

Följande huvudgrupper kopplade till elevernas uppfattning om högläsningens syfte identifierades och valdes ut:

Nya ord, språkutvecklande, nya kunskaper, väcka läslust, ökad koncentration, inspiration.

Tabell 3:

Tabellen nedan visar tre exempel på hur arbetet med att koda och kategorisera har gått till efter intervjuer om hur eleverna uppfattar syftet med högläsning.

Citat	Kodning	Kategorisering
<i>"Jag tror att det kan vara bra för folk som inte läser så mycket själva, att de får större ordförråd, det är ju bra för språket. Då kan man ta efter och använda ord som finns i texten. Man kan lära sig ord som man kanske inte använder så ofta." Lo.</i>	Att lyssna till lärarens högläsning stärker ordförrådet hos eleverna.	Språkutvecklande.
<i>"Det är nog för att vi ska kunna få den där känslan... En speciell känsla som gör att man vill läsa själv. För när ni (vuxna) läser så tänker man att JAG VILL LÄSA SJÄLV och då börjar liksom barnen läsa själva". Hedda.</i>	Lärarens högläsning får eleven att vilja läsa böcker själv.	Väcka läslust.
<i>"Jag tror att den största anledningen kan är att man ska träna sig på att sitta ner och lyssna och koncentrera sig när läraren läser.</i>	Högläsning tränar förmågan att sitta still och	Ökad koncentration.

<i>En del har faktiskt väldigt svårt för det” Pelle.</i>	lyssna längre stunder.	
--	---------------------------	--

Ett avslutande steg i analysen var att dela in elevernas upplevelser samt uppfattningar om syfte med hjälp av studiens teoretiska underlag, det sociokulturella perspektivet. Vissa delar av empirin passade inte in under något av de teoretiska begreppen men var ändå värdefulla för resultatet och därför lades en ytterligare kategori till och det är kategorin övrigt.

Metoddiskussion

Att använda kvalitativa intervjuer var ett välgrundat metodval för att undersöka elevers upplevelser av högläsning. De semistrukturerade frågorna gav eleverna möjlighet att utveckla sina svar och bidra med egna perspektiv, vilket ökade studiens relevans och djup. Metoden möjliggjorde en öppen och flexibel samtalsstruktur där elevernas röster fick ta plats, vilket är särskilt viktigt när barn är informanter. Dessutom är metoden lätt att replikera, då frågorna kan användas med andra elevgrupper i liknande kontexter.

Analysen av det insamlade materialet genomfördes med hjälp av tematisk analys (Braun & Clarke, 2006). Det var lämpligt för att för att hitta och identifiera mönster i elevernas svar. Genom att koda och dela in deras svar i olika teman kunde man se mönster som annars kunde ha förbisetts. Elevcitaten som användes bidrog till transparens i undersökningen. Analysen skedde dock huvudsakligen på semantisk nivå, alltså med fokus på vad eleverna uttryckte. En latent analys hade kunnat ge ytterligare djup genom att tolka underliggande meningar och antaganden, men med tanke på informanternas ålder och studiens syfte bedömdes en semantisk ansats som mest ändamålsenlig.

Samtidigt finns vissa begränsningar. Att endast använda intervjuer innebär en risk för att eleverna försöker svara "rätt" eller anpassar sina svar efter vad de tror förväntas av dem, särskilt i en skolkontext där vuxna ofta ses som auktoriteter. Det finns också en risk att elevernas svar påverkas av dagsform, gruppsytryck eller relationen till intervjuaren. För att minska denna påverkan hade kompletterande metoder, såsom observationer, kunnat bidra till en mer nyanserad bild av hur högläsningen faktiskt genomförs och upplevs i praktiken.

Urvalet av informanter kan också problematiseras. Majoriteten av de tolv eleverna befann sig i det övre åldersspannet (9 - 11 år), vilket minskade variationen i perspektiv från yngre elever. Dessutom deltog endast elever från en och samma skola, där flera hade samma lärare och liknande erfarenheter. Detta begränsar möjligheten att generalisera resultaten till andra skolor och elevgrupper, även om resultaten kan vara relevanta för liknande kontexter, såsom mindre landsbygdsskolor med få elever med svenska som andraspråk.

För att öka studiens trovärdighet och generaliserbarhet hade ett större och mer varierat urval av elever varit önskvärt, liksom en kombination av intervjuer och observationer. Det hade också varit värdefullt att inkludera elever med olika språkliga

bakgrunder eller neuropsykiatriska funktionsvariationer, för att fånga en bredare bild av hur högläsning upplevs och fungerar i olika elevgrupper.

Resultat

Eleverna i denna studie har delat med sig av sina upplevelser av högläsning samt sina uppfattningar om dess syfte i skolan, baserat på semistrukturerade intervjuer. Upplevelser handlar om hur eleverna känner och uppfattar högläsningen i stunden, medan syfte handlar om vad de tror att läraren vill uppnå med högläsningen. Resultatet presenteras genom flera tabeller där elevernas svar har analyserats och kategoriserats. Resultaten har sedan analyserats med stöd av sociokulturella begrepp såsom proximal utvecklingszon, mediering och scaffolding. Svar som inte direkt kan kopplas till dessa begrepp har samlats under kategorin övrigt. För att säkerställa att elevperspektivet får en framträdande plats i studien används citat från intervjuerna som en central del av resultatredovisningen.

Elevernas svar rör främst högläsning av skönlitterära texter, men även högläsning av facklitteratur och läromedel förekommer i deras beskrivningar.

Elevers upplevelser av lärarens högläsning

Tabell 4:

Tabellen nedan visar elevernas upplevelser av högläsning i sju olika kategorier.

Kryssen i rutorna symboliserar vad eleverna lyft under intervjuerna.

Elev	Fanny	Algot	Charlie	Tintin	Ville	Pelle	My	Sara	Lo	Eli	Kajsa	Hedda
Underhållning	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gemenskap	x			x				x	x	x	x	
Avkoppling/paus		x		x				x		x		x
Lärorikt			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Belöning			x									
Inspiration				x		x				x		
Problematisering		x									x	x

När eleverna uppmanades att berätta om högläsningen i skolan kunde de flesta efter viss eftertanke relatera till någon form av lärande. Det var dock inte det första de spontant fokuserade på i samtalen.

”I SO läser vi en bok om grekisk mytologi och vi har läst om nordisk mytologi och samerna. Vi har också läst böcker om hur det var förr. I NO så brukar fröknarna läsa upp instruktioner till uppgifterna som vi ska göra. På Kristendomslektionerna läser vi typ hela tiden” (Charlie).

När eleverna beskriver hur de lär sig genom högläsningen lyfter de främst tillfällen i undervisningen då läraren genom sitt bokval har arbetat ämnesintegrerat eller tematiskt i till exempel SO- eller NO-ämnena. Eli uttrycker hur de brukar blanda ihop lektionsinnehållet i svenska och historia för att förstå bättre.

Flera elever nämner också högläsning av böcker som är kopplade till aktuella skrivprojekt i svenskämnet. Pelle berättar att han uppskattat läsningen av deckargenren när klassen arbetat med egna berättelser med deckartema.

”När vi skulle skriva deckare så läste fröken riktiga deckare för oss först. Då fick man ideér”(Pelle).

Han upplevde att den gemensamma läsningen hjälpte honom att tänka ut och läsa mysterier tillsammans med andra.

Tintin berättar att hon uppskattar när läraren läser upp texter som klassen ska arbeta med högt då det underlättar för henne att navigera sig i texten efteråt.

Eleverna beskrev också högläsning som en social aktivitet som skapar en känsla av gemenskap i klassen och att det är en positiv upplevelse att dela en berättelse tillsammans. Den gemensamma läsningen upplevs som ”mysig” och samlande.

Samtidigt nämndes vissa nackdelar med att läsa tillsammans i grupp:

”Det sämsta är nog om någon pratar rätt ut och har lite dåliga kommentarer.” (Kajsa).

Att högläsningen sker i ett klassrum med många elever upplevs ibland som störande, särskilt när tystnaden bryts av prat eller kommentarer. Kajsa var den enda eleven i studien som uttryckligen föredrog att läsa själv, även om hon också uppskattade högläsning. Hennes preferens för individuell läsning grundar sig i möjligheten att själv styra över lästakten och längden på läsningen. Pelle uttrycker också att han ibland föredrar egen läsning då det möjliggör att bläddra tillbaka och läsa om ett stycke om något i texten är oklart.

Upplevelsen av högläsningen som en underhållande och lustfylld stund var det vanligaste temat i elevernas fria berättelser under intervjuerna. Flera elever beskrev att högläsningen väckte deras intresse för böcker, gav boktips och gjorde dem mer motiverade att läsa själva.

”Det är väldigt kul, och speciellt när min klasslärare läser för hon är så himla inne i rollen och gör egna röster och så. Jag gillar när andra vuxna läser också för de är mycket bättre på att läsa än oss barn kan man säga, de kan läsa utan att typ faila.” (Hedda).

Högläsningen uppfattades av många elever vara roligare att lyssna på ifall den som läser har mycket inlevelse i läsningen och använder olika röster. Hedda berättar att hon tycker om att höra vuxna läsa då de är mer vana läsare och kan läsa med ett annat slags flyt. Eleverna sa också att upplevelsen påverkas beroende på vem som läser, om det var någon som verkade engagerad i boken blev det roligare att lyssna på. För Algot var läsarens insats avgörande för att han skulle orka och vilja lyssna.

”Om det är någon som har en jättemegatråkig och superlångsam röst så börjar jag tänka på andra saker typ vad jag ska göra på rasten. Ibland kan jag få myror i brallorna om det är en tråkig bok och då behöver jag typ gå runt lite eller hålla på med en kub som låter och det får man inte”. (Algot).

Algots berättar att lärarens engagemang och röst under läsningen påverkar hans förmåga att koncentrera sig. Han beskriver hur en monoton uppläsning gör det svårt att hålla fokus.

”Högläsningstunderna är mysiga, då slipper man läsa själv och kan bara chilla. Man kan bara lyssna. Jag gillar inte så mycket att läsa själv egentligen, så jag tycker att det är roligt när någon annan läser åt mig.” (Eli).

Flera elever beskrev högläsningstunden som en avkopplande paus under skoldagen, där fokus låg på att lyssna snarare än att prestera. Det framkom också att högläsningen ofta upplevs som en lugn och trivsamt stund, där vissa elever gärna ritade eller pysslade samtidigt.

För vissa elever fungerade högläsningen som en form av belöning eller ett inslag som tillkom när övriga skoluppgifter var färdiga.

”Det är roligt när de läser högt. Vi brukar läsa varje gång vi har tid över en lektion, till exempel på matten så är vi så snabba att om vi har hunnit göra ett kapitel så tar vi fram högläsningeboken.” (Charlie).

Charlies upplevelse är att högläsningen i vissa sammanhang fungerar som en slags fördröjd paus eller inslag som belönar elevernas arbetsinsats. Han beskrev högläsningen som något klassen fick ta del av om de arbetat effektivt.

När eleverna talade fritt om sina upplevelser av högläsning, var det flera som spontant tog upp sina preferenser kring bokval, särskilt när det gäller böcker med eller utan illustrationer. Detta tema uppstod utan att det efterfrågades i intervjuerna, vilket tyder på att det är en aspekt som eleverna själva lägger stor vikt vid.

*”Det är spännande att höra nya böcker, jag gillar mest böcker som har mycket bilder men jag gillar faktiskt böcker med såhär mycket text och en pytteliten bild på varannan sida också *visar ett textstycke på 15 till 20 cm med handen*.” (Fanny).*

Fanny uttrycker att bilder bidrar till en mer engagerad upplevelse för henne, men att hon även uppskattar böcker med färre illustrationer. Tintin och Ville instämde i att bilder kan vara ett positivt inslag men att bilderna inte är avgörande för deras upplevelse. Kajsa däremot föredrog böcker utan bilder, eftersom hon upplevde att det gav henne större frihet att skapa egna inre bilder av miljöer och karaktärer. Vid bearbetning av empirin framträdde ett där de yngre eleverna tenderade att lyfta fram vikten av illustrationer i högre grad än de äldre.

Analys utifrån ett sociokulturellt perspektiv

Utifrån ett sociokulturellt perspektiv kan flera av elevernas upplevelser förstås genom begreppen proximal utvecklingszon, mediering och scaffolding.

Proximal utvecklingszon

Elevernas berättelser visar att läraren genom högläsning skapar lärandesituationer där eleverna får stöd att utvecklas. Genom att välja texter som knyter an till ämnesinnehåll och skrivprojekt, samt genom att pausa för att förklara ord och uppmuntra tolkningar, får eleverna möjlighet att ta nästa steg i sin utveckling.

Mediering

Högläsningen fungerar som ett verktyg för gemenskap och delad förståelse. Den sociala aspekten framträder tydligt i elevernas beskrivningar av stunden som ”mysig” och samlande. Samtidigt visar vissa utsagor att dialogen kring texten inte alltid

upplevs som central, vilket kan påverka hur eleverna ser på högläsningens lärandepotential.

Scaffolding

Lärarens sätt att läsa, och med läser med inlevelse och variation, fungerar som ett stöd för elevernas engagemang och förståelse. Högläsningen inspirerar till eget skapande och läsning, vilket visar att den kan fungera som en form av stöttning i elevernas utveckling av språk, koncentration och kreativitet.

Elevernas uppfattningar om högläsningens syfte

De flesta eleverna kopplade högläsningen till språkutveckling, och då främst att de genom läsningen lär sig nya ord som de varit obekanta med, eller inte förstått innebörden av tidigare.

Tabell 5:

Tabellen nedan visar elevernas uppfattning om högläsningens syfte i sex olika kategorier.

Kryssen i rutorna symboliserar vad eleverna lyft under intervjuerna.

Elev	Fanny	Algot	Charlie	Tintin	Ville	Pelle	My	Sara	Lo	Eli	Kajsa	Hedda
Nya ord	x		x		x	x	x	x	x	x	x	x
Språkutvecklande				x			x	x	x	x	x	x
Nya kunskaper			x			x	x		x			
Väcka läslust				x						x		x
Ökad koncentration	x		x	x		x		x		x		x
Inspiration	x			x	x				x	x		x

Flera elever kopplade högläsningen till att lära sig nya ord. Många beskrev att de genom läsningen fick möta ord de inte tidigare kände till, Lo uttrycker det så här:

”Jag tror att det kan vara bra för folk som inte läser så mycket själva, att de får större ordförråd, det är ju bra för språket. Då kan man ta efter och använda ord som finns i texten. Man kan lära sig ord som man kanske inte använder så ofta.” (Lo).

Lo uttrycker nyttan med högläsning även för andra elever. Flera elever beskriver hur deras lärare pausar läsningen ofta för att berätta om vad olika ord betyder, eller för att be eleverna delge sina tolkningar. Pauserna fick eleverna att känna att läsningen var en gemensam aktivitet där de var delaktiga i att tolka texten.

I elevernas berättelser framkommer också att samtal och dialog inte upplevs som ett centralt syfte med högläsningen. Charlie som går i årskurs 2 beskriver att det fanns mer tid för samtal när han gick i förskoleklass.

”I f-klassen så brukade vi prata om ”vad tror ni kommer hända i nästa kapitel? Då kunde vi prata jättelänge om vad alla trodde” (Charlie).

Charlie upplever att högläsningen nu upplevs som lärarledd, där samtal sker i form av förklaringar snarare än diskussioner. Även om flera elever berättar om att läraren

tar pauser i läsningen upplevdes det mer som tillfällen att diskutera just specifika ord än att hålla dialog kring det lästa.

Flera elever kopplar högläsningen till läslust och inspiration. De uttryckte att högläsningen väckte lust att läsa och skriva själva.

”Det är nog för att vi ska kunna få den där känslan... En speciell känsla som gör att man vill läsa själv. För när ni (vuxna) läser så tänker man att JAG VILL LÄSA SJÄLV och då börjar liksom barnen läsa själva”. (Hedda).

Hedda berättar också att högläsning ur en riktigt bra bok fick henne att vilja skriva egna texter, och att en välskriven berättelse fick henne att reflektera över vikten att lägga ned tid och omsorg på sitt eget arbete. Eli uttrycker att högläsning kan inspirera elever som inte tycker om att läsa att ändå vilja prova, Tintin berättar om en annans slags inspiration:

”Jo! Vissa lekar kommer från böcker, som när vi leker Harry Potter- det är ju en bok- och sen har vi lekt Alba också. Man kastar om rollerna och hittar på egna namn och gör en gammal bok typ till en ny bok. Vi leker ju helt nya grejer när vi reser tillbaka i tiden och hamnar i knipa hela tiden, det är från böcker också”. (Tintin).

Tintin beskriver hur högläsningen inspirerat till lekar på rasterna, där teman och karaktärer från böckerna används.

Flera elever nämnde att högläsningen ibland väljs ut i samband med skrivprojekt, vilket upplevdes som inspirerande inför eget skapande.

Utöver språkutveckling och inspiration nämner många elever att högläsningen används för att de ska träna på att sitta still och lyssna. Detta lyfts som ett vanligt syfte i intervjuerna. Pelle uttrycker det så här:

”Jag tror att den största anledningen kanske är att man ska träna sig på att sitta ner och lyssna och koncentrera sig när läraren läser. En del har faktiskt väldigt svårt för det” (Pelle).

Nästan alla elever uttrycker att de själva eller (oftare) någon annan i klassen har behov av att öva på att vara stilla och fokusera under en längre stund. Högläsningen beskrivs då som ett tillfälle att träna denna förmåga. Eli hade önskat längre högläsningstunder, men tror inte att det hade varit möjligt i klassen eftersom så många elever behöver variation och rörelse.

Sammanfattning av resultatet

Elevernas uppfattningar om högläsningens syfte visar att högläsningen fungerar som ett verktyg för språkutveckling, inspiration och social samvaro, men också som en struktur för att träna koncentration och delaktighet.

Proximal utvecklingszon

Flera elever beskrev hur högläsningen hjälpte dem att lära sig nya ord och begrepp, särskilt när läraren stannade upp för att förklara eller diskutera innehållet. Detta kan förstås som ett arbete inom elevernas *proximala utvecklingszon* – det område där de med stöd från läraren kan tillägna sig kunskap som ligger strax bortom deras nuvarande nivå. Genom att läraren aktivt vägleder eleverna genom texten, exempelvis genom att förklara ord eller koppla innehållet till andra ämnen, skapas förutsättningar för utveckling både språkligt och ämnesmässigt.

Mediering

Högläsningen fungerar också som ett *medierande verktyg* i undervisningen. Den gemensamma aktiviteten skapar en social kontext där eleverna delar en berättelse, vilket bidrar till känslor av samhörighet och trygghet. Även om samtal kring texten inte alltid upplevs som ett centralt syfte, visar elevernas berättelser att högläsningen ändå medieras genom lärarens röst, val av text och sätt att engagera eleverna. Den sociala dimensionen förstärks när högläsningen upplevs som en paus eller belöning, vilket i sin tur kan påverka elevernas motivation och trivsel.

Scaffolding

Lärarens sätt att läsa – med inlevelse, variation och engagemang – fungerar som en form av *scaffolding*, alltså ett temporärt stöd som hjälper eleverna att förstå och engagera sig i texten. När läraren läser med känsla och tydlighet blir det lättare för eleverna att koncentrera sig, vilket flera uttryckte som avgörande för att kunna ta till sig innehållet. Högläsningen inspirerar också till eget skapande, både i form av skrivprojekt och lek, vilket visar att den kan fungera som en modell för vidare lärande. Genom att läraren introducerar texter som väcker nyfikenhet och idéer, ges eleverna stöd att utveckla egna uttryck och tankar.

Diskussion

Syftet med denna studie var att belysa elevernas upplevelser av högläsning och analysera dessa utifrån ett sociokulturellt perspektiv. Genom att undersöka hur elever i årskurs 1 – 4 beskriver högläsning och vilka syften de uppfattar att läraren har, bidrar studien med kunskap som tidigare forskning i huvudsak har saknat. Resultaten visar att eleverna överlag är positiva till högläsning och ser den som både underhållande och lärorik, men också som en social aktivitet som skapar gemenskap. I det följande diskuteras dessa resultat i relation till tidigare forskning och de sociokulturella begreppen proximal utvecklingszon, mediering och scaffolding, samt vilka nya insikter studien tillför.

Empirin, som bygger på elevintervjuer, analyseras med utgångspunkt i hur eleverna uppfattar lärarens högläsning och vilka syften de tillskriver den. Även de delar av resultatet som placerats under kategorin *övrigt resultat* kommer att inkluderas i diskussionen.

För att underlätta översikten är diskussionen uppdelad i underrubriker som följer samma struktur som resultatkapitlet.

Resultatdiskussion utifrån ett sociokulturellt perspektiv

Undersökningen visar att eleverna överlag är positivt inställda till högläsning och uttrycker en önskan om att läsningen kunde ske oftare. Samtliga elever beskriver högläsningen som underhållande och flera lyfter även att den är lärorik samt bidrar till en mysig stämning och gemenskap i klassrummet.

Proximal utvecklingszon

Elevernas vanligaste svar på varför de tror att läraren läser högt är att det utvecklar språket. Även om flera elever har svårt att precisera vad som är språkutvecklande framstår mötet med nya och obekanta ord som centralt. Detta bekräftar tidigare forskning (Håland, 2021; Nordenstam, 2017) som visar att högläsning ger elever tillgång till ett språk de annars inte möter.

Eleverna förknippar högläsning främst med skönlitteratur, men flera uppmärksammar att även faktainnehåll kan förmedlas, särskilt vid ämnesintegrerad undervisning. En elev uttryckte att hon även uppskattar när läraren läser upp texter av faktatyp i andra ämnen som eleverna skulle arbeta med. Även det går att härleda till fynden i Hålands (2021) studie som visar att högläsning av andra texter än skönlitteratur riskerar att prioriteras bort, eller åtminstone uppmärksammas mindre.

Studien tillför insikten att elever själva uppfattar språkutveckling som ett syfte, men att de inte alltid ser högläsningen som ett lärande moment i stunden. Detta är en viktig skillnad mot tidigare forskning som ofta utgår från lärarens intentioner.

Merga (2017) framhåller att högläsning främst uppfattas som undervisning. Denna studie visar att elever ibland ser högläsningen som en paus eller belöning, vilket utmanar antagandet att högläsning alltid upplevs som ett tydligt lärande moment.

Mediering

Tidigare forskning (Wiseman, 2011; Ingemansson, 2018) betonar dialogens centrala roll i högläsning. I denna studie framkommer att eleverna uppskattar samtal, men inte tolkar dem som en del av undervisningen. De ser diskussionerna som trevliga inslag snarare än lärande aktiviteter.

Studien visar att elevernas upplevelse av dialog är mer social än pedagogisk, vilket ger en ny förståelse för hur mediering fungerar i praktiken.

Detta resultat utmanar forskningsresultat som framhåller textsamtal som avgörande för högläsningens effekt (Wiseman, 2011; Elam & Widhe, 2020). Om elever inte uppfattar samtalen som lärande, riskerar högläsningens potential att minska.

Några av de några yngre eleverna tycker att för många pauser stör läsflödet, något som lyfts i tidigare forskning (Omar & Saufi, 2015). Övriga andra eleverna upplevde istället att de blev engagerade i läsningen och fick berätta sina tankar kring det lästa, vilket går i linje med flera tidigare forskningsresultat (Ingemansson, 2018; Wiseman, 2011; Elam & Widhe, 2020; Smith & Lindstrand, 2022; Merga, 2017; Baker, 2020; Norling, 2019; Nordenstam, 2017; Toth, 2013).

I resultaten finns elevröster som föredrog egen, tyst läsning framför att lyssna när någon läser, och skälet till det var samma som Merga (2017) upplevt i sin studie, de elever som föredrog eget läsande gjorde det främst för att de själva kunde avgöra lästakten och hur mycket de läste vid varje tillfälle.

En elev nämner att högläsning och samtal var vanligare i förskoleklass, vilket bekräftar tidigare studier som visar att högläsning tenderar att minska med stigande ålder, trots att dess positiva effekter kvarstår (Merga, 2017).

Scaffolding

Flera elever berättar att högläsningen inspirerar dem till att läsa själva, skriva egna berättelser och leka utifrån karaktärer och händelser i böckerna. Detta bekräftar tidigare forskning (Håland, 2021; Ingemansson, 2018) om högläsningens roll för att väcka läslust.

Eleverna lyfter också vikten av inlevelse i högläsningen, att läraren använder olika röster, betoningar och pauser. Detta påverkar deras motivation och förmåga att lyssna längre stunder. Att lyssna till en van läsares tonfall och rytm är språkutvecklande (Elam & Widhe, 2020). Elevernas motivation tenderar att öka om de har en läsande lärare som introducerar svårare texter (Ingemansson, 2018). Det går i linje med att en elev i undersökningen uppger att hon tycker om att höra när vuxna läser, för de är vana vid att läsa och kan betona ord och satser på rätt sätt utan att göra misstag.

Forskningen visar att engagemang och inställning till högläsning kan vara avgörande för dess effekt (Håland, 2021). Resultaten i studien tyder på att eleverna ser läraren som en förebild i läsandet, och att de upplever att läraren är engagerad och intresserad av läsningen när de lever sig in i boken och använder sig av olika röster, dramatiska pauser och ljud effekter. Genom att läraren introducerar svårare texter och stöttar eleverna i att förstå dem, fungerar högläsningen som en form av scaffolding, ett stöd som hjälper eleverna att utvecklas bortom sin nuvarande nivå.

Studien visar att elever kopplar högläsning till kreativitet och lek, vilket sällan lyfts i tidigare forskning. Detta breddar förståelsen av högläsningens funktion som scaffolding – inte bara för språkutveckling, utan även för fantasi och social

interaktion.

Forskning (Merga, 2017) betonar att högläsning främst är en språklig aktivitet.

Denna studie visar att elever ser högläsning som en helhetsupplevelse som påverkar motivation, koncentration och social gemenskap.

Övrigt resultat

Studiens resultat visar att eleverna upplever att ett syfte med den dagliga högläsningen är att få slappna av och ta en paus från arbetet. De ser inte alltid högläsningen som en del av undervisningen, även om de i efterhand kan beskriva lärorika fördelar med läsning. Detta tyder på att högläsning har en dubbel funktion, både som lärande och som återhämtning, vilket tidigare forskning sällan problematiserat.

Lärare verkar inte alltid vara tydliga med att förmedla läsningens syfte, vilket även framkommer i Hålands (2021) studie där både lärare och elever ibland uppfattade högläsningen som underhållning eller som en aktivitet för att skapa matro under lunchen. Hålands (2021) studie visar att högläsning ibland uppfattas som underhållning, men denna studie fördjupar förståelsen genom att visa att elever aktivt tillskriver högläsningen rollen som social träning och paus från prestationskrav.

Om högläsningen främst uppfattas som vila snarare än lärande, riskerar dess pedagogiska potential att förminskas. Det kan därför vara viktigt att läraren tydliggör högläsningens roll i undervisningen, inte bara som en trivsamt stund, utan som ett aktivt lärandemoment.

Att ”bara vara” i en skolmiljö där aktivitet och prestation ofta står i centrum kan vara en utmaning, men också en viktig motvikt. Resultaten visar att eleverna uppskattar det lugn och den avsaknad av prestationskrav som högläsningen ger, vilket i sig kan skapa förutsättningar för fördjupat lärande, särskilt för elever som annars har svårt att koncentrera sig eller delta aktivt.

Flera elever lyfter illustrationer i böcker som viktiga, med varierande åsikter om vad som är att föredra. Yngre elever lägger särskilt stor vikt vid bilder, medan de äldre också uppskattar illustrationer men ibland uttrycker att det inte är ett måste. En möjlig tolkning är att äldre elever kan känna att de är ”för stora” för bilderböcker, vilket stöds av forskning som visar att bilderböcker ofta engagerar även ovana läsare, men att tillgången till sådana böcker ofta minskar efter årskurs 3 (Lyman, 2020). Bilderböcker och dess betydelse för yngre elever poängteras i flera studier (Lyman, 2020; Norling 2017). Med tanke på hur stor vikt som läggs på bildstöd i grundskolan är det anmärkningsvärt att bilderböcker så tidigt väljs bort i undervisningen.

Sammanfattning av diskussionen

Studien ger en nyanserad bild av högläsningens funktion i klassrummet. Resultaten visar att högläsning inte enbart uppfattas som ett språkutvecklande moment, utan också som en social och kreativ aktivitet som skapar gemenskap, trivsel och inspiration till eget läsande och skrivande. Detta är en viktig ny kunskap eftersom tidigare forskning främst har betonat högläsningens pedagogiska syfte. Studien visar dessutom att högläsning kan fungera som återhämtning och social träning, vilket tidigare forskning sällan problematiserat.

Flera etablerade antaganden utmanas. För det första ifrågasätts uppfattningen att högläsning alltid ses som undervisning (Merga, 2017), då elever i denna studie ofta beskriver den som en paus eller belöning. För det andra visar resultaten att dialogen kring texten upplevs som social snarare än pedagogisk, vilket står i kontrast till forskning som framhåller textsamtal som avgörande för högläsningens effekt (Wiseman, 2011; Elam & Widhe, 2020). Slutligen breddas förståelsen av scaffolding: högläsning fungerar inte bara som språkligt stöd, utan även som en katalysator för fantasi, lek och motivation.

Sammanfattningsvis tillför studien ny kunskap om högläsningens dubbla funktion, både som lärande och som återhämtning. Detta öppnar för didaktiska överväganden kring hur högläsning kan integreras som en medveten strategi för både kunskapsutveckling och välbefinnande i klassrummet.

Slutsatser

Resultaten av studien kan sammanfattas genom att återvända till studiens frågeställningar som är följande:

Hur beskriver elever i åldern 7 – 11 år sina upplevelser av lärarens högläsning?

Vilka syften med högläsningen uppfattar eleverna att läraren har?

Hur kan elevernas upplevelser tolkas i relation till de sociokulturella begreppen proximal utvecklingszon, mediering och scaffolding?

Eleverna i studien beskriver högläsningen som något positivt och meningsfullt. De upplever den som underhållande och avkopplande, men också som lärorik, särskilt när det gäller att utveckla sitt ordförråd. Många elever berättar att högläsningen väcker deras intresse för att läsa och inspirerar dem till eget skrivande. Samtidigt framkommer det att gemensam läsning ibland kan störas av kamrater, vilket gör att vissa elever föredrar att läsa på egen hand.

När det gäller högläsningens syfte uppfattar eleverna främst att den hjälper dem att lära sig nya ord och bredda sina ämneskunskaper, särskilt när högläsningen kopplas till olika skolämnen. Däremot ser de inte alltid högläsningen som ett tydligt lärandetillfälle, utan ibland snarare som en paus eller ett tillfälle att träna på att sitta still och lyssna. Genom att eleverna ibland uppfattar högläsningen som en paus snarare än undervisning utmanas antagandet att högläsning alltid ses som ett lärandemoment (Merga, 2017). Detta ger en viktig didaktisk implikation: syftet behöver kommuniceras tydligare för att högläsningens pedagogiska potential ska tas tillvara.

En stor del av elevernas upplevelser kan förstås genom de sociokulturella begreppen proximal utvecklingszon, mediering och scaffolding. Läraren stöttar elevernas förståelse genom att förklara ord, skapa dialog och läsa med inlevelse, vilket bidrar till både språklig och kognitiv utveckling. Studien breddar förståelsen av scaffolding genom att visa att högläsning inte enbart fungerar som språkligt stöd, utan även skapar möjlighet till kreativitet, fantasi och social interaktion, något som tidigare forskning sällan har belyst. Samtidigt finns det aspekter av högläsningen som inte enkelt låter sig kategoriseras inom dessa begrepp, till exempel att högläsningen också upplevs som en stund av vila och återhämtning. Detta är inte bara en beskrivning av elevernas erfarenheter, utan en ny förståelse som visar att högläsning har en dubbel funktion,

både som lärande och som återhämtning. Denna aspekt har tidigare forskning sällan problematiserat.

Didaktiska konsekvenser

Studien visar att elevernas erfarenheter i stor utsträckning överensstämmer med tidigare forskning (Håland, 2021; Merga, 2017; Nordenstam, 2017). De flesta elever ser högläsningen som en värdefull del av undervisningen, även om de redan kan läsa själva, och många uppskattar den sociala gemenskap som uppstår. Samtidigt framkommer att högläsningens syfte ibland är otydligt för eleverna, vilket kan leda till att den uppfattas som en paus snarare än ett lärandemoment. Detta utmanar antagandet att högläsning alltid ses som undervisning (Merga, 2017) och visar att läraren behöver kommunicera syftet tydligt för att högläsningens pedagogiska potential ska tas tillvara (Håland, 2021).

Resultaten indikerar också att högläsning kan fungera som scaffolding på flera nivåer, inte bara språkligt, utan även kreativt och socialt (Ingemansson, 2018; Elam & Widhe, 2020). Detta innebär att lärare bör planera högläsningen som en integrerad del av undervisningen, där dialog och inlevelse används medvetet för att stödja elevernas utveckling. Eftersom eleverna lyfter fram betydelsen av lärarens engagemang och variation i läsningen, bör lärarutbildning och fortbildning innehålla konkreta metoder för hur högläsning kan genomföras på ett sätt som främjar både språkutveckling och motivation (Håland, 2021; Merga, 2017).

En annan didaktisk konsekvens gäller bildstöd. Studien visar att illustrationer i texter är viktiga för många elever, vilket bör beaktas i undervisningen. Trots att bildstöd är vanligt i klassrummet, tenderar bilderböcker att försvinna i högre årskurser, vilket kan minska tillgängligheten för elever som gynnas av visuellt stöd (Lyman, 2020; Norling, 2017). Lärare bör därför överväga att behålla bildstöd även för äldre elever.

Slutligen bör högläsning ges en tydlig plats i undervisningen, trots att den inte nämns uttryckligen i den reviderade läroplanen (Skolverket, 2025). För att undvika att högläsning prioriteras bort till förmån för mer mätbara aktiviteter behövs riktlinjer och strategier som visar hur högläsning kan bidra till kunskapsmål och social utveckling.

Vidare forskning

För att fördjupa förståelsen av högläsningens betydelse vore det värdefullt att genomföra studier med ett större och mer varierat urval av elever från olika geografiska och socioekonomiska kontexter. Det är särskilt angeläget att undersöka hur högläsning upplevs av elever med annat modersmål än svenska samt elever med olika funktionsvariationer, såsom neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Ett annat viktigt perspektiv är att inkludera elever med läs- och skrivsvårigheter för att analysera hur högläsning kan stödja deras språkliga utveckling (Håland, 2021; Merga, 2017).

Vidare forskning bör också studera sambandet mellan högläsning och mätbara kunskapsresultat, exempelvis genom att undersöka om högläsning påverkar prestationer på nationella prov. Dessutom vore det intressant att utforska den mänskliga faktorn i högläsningen – ger en ljudbok samma effekt som när läraren själv läser högt, eller är lärarens engagemang och interaktion avgörande för effekten (Ingemansson, 2018; Wiseman, 2011)?

Sammanfattningsvis finns det flera områden där vidare forskning kan bidra till att öka kunskapen om högläsningens pedagogiska och sociala potential, samt hur den bäst kan integreras i undervisningen.

Referenser

- Alatalo, T. (2021). Högläsning: didaktik för språk-, läs- och skrivutveckling. Studentlitteratur.
- Baker, D.L. et al. (2020). Effects of a read aloud intervention on first grade student vocabulary, listening comprehension, and language proficiency. *Reading & Writing*, 33, s. 2697–2724. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED613215.pdf>
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), s. 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Brinkkjær, U. & Høyen, M. (2020). Vetenskapsteori för lärarstudenter. 2 uppl. Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2018). Samhällsvetenskapliga metoder. 3 uppl. Liber.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2015). Forskningsmetoder för lärarstudenter. Studentlitteratur.
- Daud, Z., Kazi, A.S. & Kalsoom, T. (2019). Vocabulary Building through Read-Aloud Strategy of Primary Level Students in Pakistan. *Journal of Distance and Online Learning*, 5(2), s. 247–264.
- Delacruz, S. (2013). Using Interactive Read-Alouds to Increase K-2 Students' Reading Comprehension. *Journal of Reading Education*, 38(3), s. 21–27. <https://scholarworks.uni.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1615&context=grp>
- Dysthe, O. (red.) (2003). Dialog, samspel och lärande. Studentlitteratur.
- Elam, K. & Widhe, O. (2020). Högläsning som estetisk praktik. I Johansson, M., Martinsson, B. & Parenius Swärd, S. (Red.), *Trettonde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning*. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1460733/FULLTEXT01.pdf>
- Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) 2019, *Handbok i kvalitativ analys*, 3:e uppl., Liber, Stockholm.
- Fredriksson, U. & Taube, K. (2012). Läsning, läsvanor och läsundersökningar. Studentlitteratur.
- Håland, A., Hoem, T.F. & McTigue, E.M. (2021). The Quantity and Quality of Teachers' Self-perceptions of Read-Aloud Practices in Norwegian First Grade

- Classrooms. *Early Childhood Education Journal*, 49. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10643-020-01053-5>
- Imsen, G. (2006). *Elevens värld: introduktion till pedagogisk psykologi*. 4 rev. uppl. Studentlitteratur.
- Ingemansson, M. (2018). Djupläsning och lässtrategier. *Acta Didactica Norge*, 12(2), Art. 8. <https://doi.org/10.5617/adno.5627>
- Jakobsson, A. (2012). Sociokulturella perspektiv på lärande och utveckling. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 17(3–4), s. 152–179. <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1399743>
- Justesen, L. 2013, *Kvalitativa metoder: från teori till praktik*, Studentlitteratur, Lund.
- Lehrl, S., Evangelou, M. & Sammons, P. (2020). The home learning environment and its role in shaping children’s educational development. *School Effectiveness and School Improvement*, 31, s. 1–6. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09243453.2020.1693487>
- Lennox, S. (2013). Interactive Read-Alouds – An Avenue for Enhancing Children’s Language for Thinking and Understanding: A Review of Recent Research. *Early Childhood Education Journal*, 41(5), s. 381–389. <https://doi.org/10.1007/s10643-013-0578-5>
- Lyman, C. 2021, *Reading aloud to middle school students to improve their attitudes about reading*, Doktorsavhandling, University of Mississippi. Tillgänglig: <https://www.proquest.com/docview/858376573>
- Merga, M.K. (2017). Interactive reading opportunities beyond the early years: What educators need to consider. *Australian Journal of Education*, 61(3), s. 328–343. <https://doi.org/10.1177/0004944117727749>
- Månsson, N., Ydhag, C.C. & Osman, A. (2021). I skuggan av kulturellt kapital – om konsten att omforma habitus för skolframgång. *Nordic Studies in Education*. <https://doi.org/10.23865/nse.v41.2353>
- Nordenstam, A. & Widhe, O. (2017). Högläsning för äldre elever. <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/82444>
- Norling, M. (2019). En studie om hur förskollärare och lärare resonerar om undervisningens innehåll i relation till barns språk-, läs- och skrivutveckling i förskola och förskoleklass. <https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/205>
- Ohlsson, R. 2023, *Forskningsprojekt om högläsning och litteraturdiskussioner, Kulturnytt, Sveriges Radio P1*, 10 oktober. Tillgänglig: <https://sverigesradio.se/kulturnytt> [Hämtad: datum].
- Omar, A. & Saufi, M.M. (2015). Storybook Read-Alouds to Enhance Students' Comprehension Skills in ESL Classrooms: A Case Study. *Dinamika Ilmu*, 15, s. 99–113. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1121916.pdf>
- Palme, M. (2006). *Det kulturella kapitalet – studier av det symboliska i det svenska utbildningssystemet 1988–2008*. Uppsala Universitet. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:172973/FULLTEXT01.pdf>

- Reed, D.K., Swanson, E., Petscher, Y. & Vaughn, S. 2016, ‘The effects of teacher’s read-alouds and student silent reading on predominantly bilingual high school seniors’, *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, vol. 59, nr. 6, s. 637–647. doi:10.1002/jaal.502.
- Regeringen. (2021). *Barns och ungas läsning* (Skrivelse 2020/21:95). Stockholm: Kulturdepartementet. Hämtad från <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2021/03/skr.-20202195/>
- Reichenberg, M. & Emanuelsson, B-M. (2014). Elever i årskurs 3 läser och samtalar om texter: En interventionsstudie. <https://journals.uio.no/adno/article/view/1103>
- Schmidt, C. & Lindstrand Hvit, S. (2022). Dialogisk högläsning i förskoleklassen och åk 1. *ForskUL*, 10(1), s. 78–99. <https://publicera.kb.se/forskul/article/view/19054>
- Schmidt, C. (2016). Läsa, skriva och förstå texter. Studentlitteratur.
- Skolverket. (2025). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet – Lgr22* (Uppdaterad upplaga, gäller från 1 augusti 2025). Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på: <https://www.skolverket.se/publikationer?id=13296>
- Skolverket. (2023). *PISA 2022*. Stockholm: Skolverket. Hämtad från <https://www.skolverket.se/sok-publikationer/publikationsserier/rapporter/2023/pisa-2022>
- Statens medieråd. (2021). Ungar och medier.
- Tattersall Wallin, E., Carlsson, T. & Gunnarson Lorentzen, D. (2022). Bokläsning bland unga vuxna fortsatt stark trend i ovisshetens tid. I Andersson, U. et al. (Red.), *SOM-undersökningen*, s. 269–282.
- Tengberg, M. & Granström, M., 2025. Högläsning för yngre elever. *Läs & Skriv*, Svenska Dyslexiföreningens tidning, nr 3, september 2025. Tillgänglig på: <https://dyslexi.org/tidningen-las-skriv/>.
- Toth, A. (2013) ‘Not Just for After Lunch: Accelerating Vocabulary Growth during Read-Aloud’, *The Reading Teacher*, vol. 67(3), pp. 207–213. doi:10.1002/trtr.1193.
- Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
- Wiseman, A. (2011). Interactive Read Aloud: Teachers and Students Constructing Knowledge and Literacy Together. *Early Childhood Education Journal*, 38(6). https://www.researchgate.net/publication/225951857_Interactive_Read_Alouds_Teachers_and_Students_Constructing_Knowledge_and_Literacy_Together

Bilagor

Missivbrev

Informationsbrev

15/2-2023

Till vårdnadshavare med barn på Leteboskolan

Jag heter Sofia Quick och studerar min åttonde och sista termin till grundskollärare vid Akademin för bibliotek, information, pedagogik och IT, på i Högskolan i Borås. Under sista terminen ska vi studenter genomföra ett examensarbete där ett valt område skall undersökas. Jag har valt att fokusera på lärare och elevers uppfattning om högläsning i den dagliga verksamheten. Jag önskar att intervjua minst åtta elever och ställa frågor om deras upplevelser och erfarenheter av högläsningen och arbetet kring den.

Det är viktigt att ni som vårdnadshavare vet att jag i min undersökning utgår ifrån de forskningsetiska principerna. Det innebär följande:

- Alla uppgifter i undersökningen kommer att behandlas med största varsamhet, så att inga obehöriga kan ta del av dem.
- De uppgifter som framkommit i undersökningen används enbart för denna undersöknings syfte.
- Alla uppgifter kring deltagarna i undersökningen kommer att vara konfidentiella. Fiktiva namn på elever, pedagoger och skola används så att allas identiteter skyddas.
- Undersökningen är frivillig och det går när som helst att avbryta deltagandet.

För att kunna genomföra undersökningen behövs vårdnadshavares samtycke. Jag ber er därför fylla i blanketten som följer med denna information och därefter lämna direkt till mig eller till ert/era barns klasslärare på skolan.

Om ni har frågor och funderingar kring undersökningen kan ni nå mig på epost xxxxx@xxxx.se eller telefonnummer xxx-xxxxxx.

Med vänliga hälsningar, Sofia Quick

Bilaga 2

Samtyckesblankett för vårdnadshavare

Jag/vi har informerats om undersökningen ”Högläsningens roll i grundskolans yngre åldrar” (Preliminär titel) och tagit del av de forskningsetiska principer som studien vilar på. Jag/vi vet att mitt/vårt barns deltagande är helt frivilligt och att deltagandet när som helst kan avbrytas. Ringa in valt alternativ.

JA, jag/vi samtycker till att mitt/vårt barn ska få delta i undersökningen.

NEJ, jag/vi samtycker INTE till att mitt/vårt barn ska få delta i undersökningen.

Barnets namn

Underskrift vårdnadshavare

Namnförtydligande

Underskrift vårdnadshavare

Namnförtydligande

Datum: _____

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se